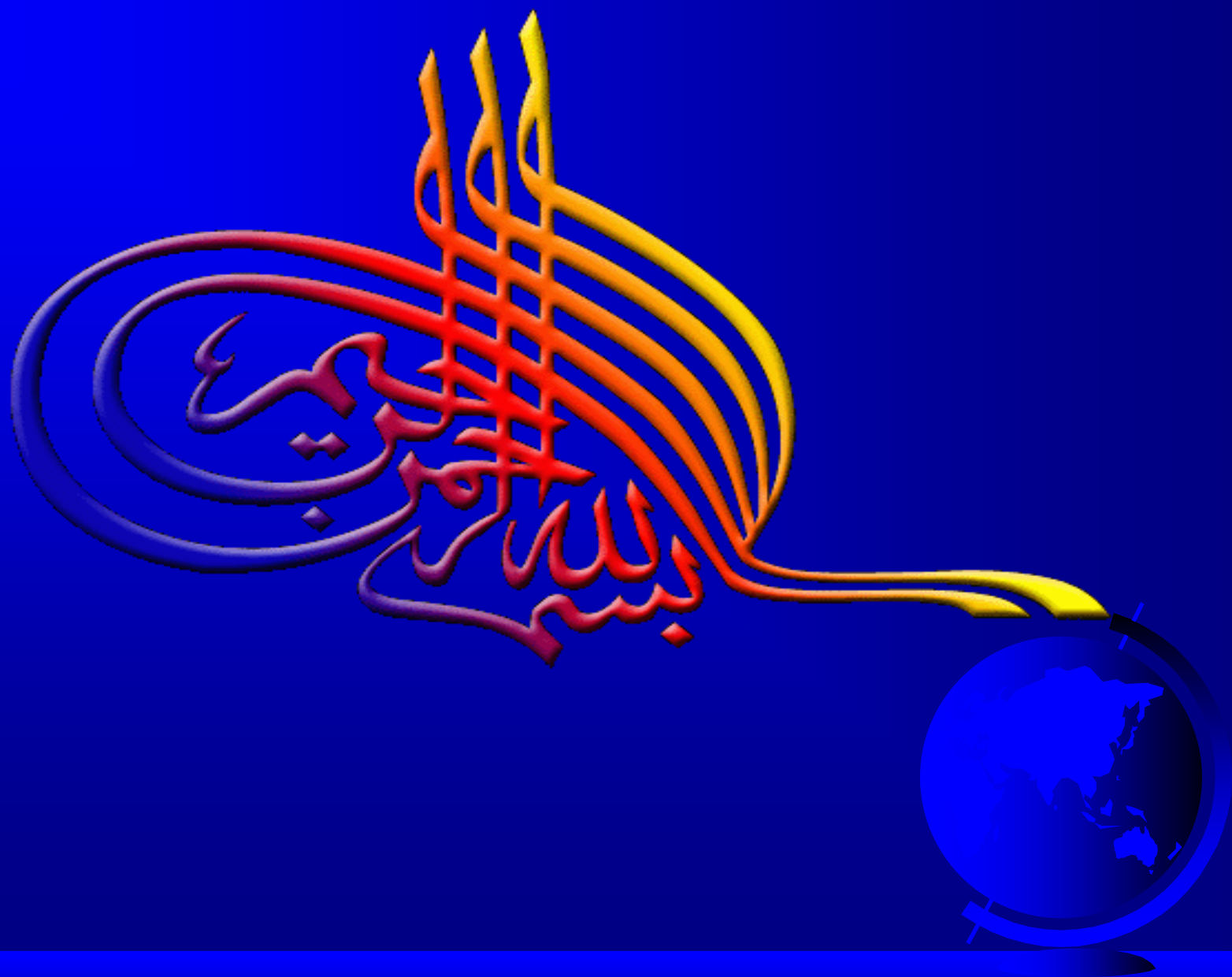

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز
دانشکده مدیریت

اصول و مبانی تجارت
کارشناسی ارشد مدیریت اجرایی

موضوع: **معلومات عمومی بازرگانی، تجاری، اصطلاحات**

فهرست مطالب:

◆ مقدمه

◆ انواع قراردادهای خرید و فروش و همکاری بین بخش دولتی و خصوصی

○ قرارداد BOT.....Build – Operate – Transfer

○ قرارداد BOO.....Build –Own - Operate

○ قرارداد BBO.....Buy - Build - Operate

○ قرارداد افست.....OFFSET

○ قرارداد بای بک (بیع متقابل).....Buyback

○ قرارداد کلید در دست یا کلید گردان.....Turnkey

○ قرارداد تهاتر (پایاپای – کالا به کالا).....Barter

○ قرارداد فاینانس.....Finance

○ قرارداد جوینت ونچر.....(Joint Venture)

◆ برخی اصطلاحات مرتبط با بازرگانی بین‌المللی

○ دامپینگ.....Dumping

ادامه...

- Franchise..... (حق مخصوص)
- Royalty..... (حق امتیاز)
- Patent..... (حق ثبت)
- Standby L/C or Usance..... هزینه یوزانس
- Foreign Direct Investment سرمایه گذاری مستقیم خارجی
- ◆ صادرات و واردات
- ◆ منابع و مأخذ

مقدمه

در این بخش به اختصار با چند روش متداول در همکاری‌های بین بخش دولتی و خصوصی (Public – Private Partnership) (PPP) می‌پردازیم.

همچنین از آنجا که در تجارت بین الملل لغات و اصطلاحات تعریف شده وجود دارد آشنایی با این اصطلاحات الزامی است.

همچنین لازم است با مبادی ورود و خروج ارز به کشور و مفاهیم توسعه صادرات آشنا شویم، لذا در ذیل تمامی مباحث فوق الذکر به اجمال آمده است.

انواع قراردادهای خرید و فروش و همکاری بین بخش دولتی و خصوصی

همکاری بخش دولتی و خصوصی در پروژه‌های عمرانی و زیربنایی به چندین شکل قابل انجام است.

۱. قرارداد BOT Build – Operate – Transfer

در قرارداد BOT یا ساخت، اداره، انتقال بخش خصوصی با توجه به ویژگیهای تقاضا شده از جانب بخش دولتی نسبت به ساخت یک کارخانه یا شروع هر پروژه دیگر اقدام می‌کند. بخش خصوصی عمدتاً "خود مسئول تأمین مالی پروژه است. از این رو می‌بایست مدت قرارداد به اندازه کافی طولانی باشد تا بخش خصوصی بتواند از محل مبالغ دریافت شده در هنگام اداره پروژه، سود سرمایه‌گذاری خود را تأمین کند. در پایان قرارداد، مالکیت پروژه مجدداً به بخش دولتی واگذار می‌شود

ادامه...

۲. قرارداد BOO.....Build –Own - Operate

در قرارداد BOO یا ساخت، تملیک، اداره، طرف قرارداد یعنی بخش خصوصی نسبت به ساخت موضوع قرارداد اقدام کرده و پس از تملیک به اداره آن می‌پردازد. در این مورد بخش خصوصی عنوان پروژه را در اختیار دارد و نامی از بخش دولتی برده نمی‌شود. ممکن است بخش دولتی، در صورتی که بخش خصوصی به تمام تعهدات خود عمل کند، وی را از پرداخت مالیات معاف سازد.

۳. قرارداد BBO.....Buy - Build - Operate

در قرارداد BBO یا خرید، ساخت، اداره بخش خصوصی موضوع قرارداد را از بخش دولتی خریداری کرده و پس از اتمام ساخت نسبت به اداره آن اقدام می‌کند..

کنون به سایر انواع قراردادهای می‌پردازیم:

ادامه...

۴. قرارداد افست OFFSET

به معامله کالایی اطلاق می‌شود که فروشنده تهیه و خرید قطعات مورد استفاده در آن را از کشور مربوطه تعهد کند. یعنی در واقع در ازای صادر کردن کالایی به يك کشور، کالای دیگری از آن کشور وارد می‌شود. از این واژه بیشتر در صنایع نظامی هوایی استفاده می‌شود. در واقع این قرارداد مانند بای بک می‌باشد با این تفاوت که دولت دو کشور از این قرارداد حمایت می‌کند.

۵. قرارداد بای بک (بیع متقابل) Buyback

خرید موضوع قرارداد اعم از کارخانه، ماشین‌آلات و سایر تجهیزات تولیدی و فنی تنها در ازای تحویل گرفتن محصول به صورت مستقیم یا غیرمستقیم صورت می‌گیرد یعنی قرارداد بیع متقابل قراردادی است که طی آن کارخانجات، ماشین‌آلات و لوازم تولید و فن‌آوری به یک پیمانکار فراهم شده و در ازای هزینه این خدمات کالاهای تولید شده توسط پیمانکار دریافت می‌گردد.

ادامه...

در معاملات سهام نیز از واژه بای بک استفاده می‌کنند. هنگامی که یک شرکت سهام خود را در بورس به فروش رساند و سپس آن را مجدداً خریداری کند، به عمل صورت گرفته بای بک گفته می‌شود.

۶. قرارداد کلید در دست یا کلید گردان Turnkey

در قرارداد Turnkey، بخش دولتی با یک سرمایه‌گذار خصوصی به منظور طراحی و ساخت یک پروژه با کارکرد مشخص و معیارهای از پیش تعیین شده عقد قرارداد می‌کند. بخش خصوصی متعهد می‌شود پروژه را با قیمت تمام شده‌ای که توسط بخش دولتی تعیین می‌شود، در موعد مقرر به اتمام رساند و خطرات ناشی از سرمایه‌گذاری را برعهده گیرد.

۷. قرارداد تهاتر (پایاپای) (کالا به کالا) Barter

معامله تهاتر نام دیگری برای معامله کالا با کالا می‌باشد. یعنی در این نوع معامله از پول استفاده نمی‌شود.

ادامه...

۸. قرارداد فاینانس Finance.....

در این مورد، بخش خصوصی تأمین مالی ساخت یا توسعه یک پروژه عمومی را بر عهده گرفته و در ازای آن از امکانات ساختمان مسکونی، تجاری یا صنعتی در محل پروژه استفاده می‌کند. مفهوم دیگر قرارداد فاینانس این است که وامی گرفته می‌شود و پس از به انجام رسیدن پروژه پرداخت می‌شود: یعنی سرمایه‌گذاری مستقیم نقدی سرمایه‌گذار در پروژه سرمایه‌پذیر، اختیار هزینه کردن پول به سرمایه‌پذیر داده می‌شود و اصل و بهره سرمایه‌گذاری از محل عایدات پروژه تأمین می‌شود.

۹. قرارداد جوینت ونچر (Joint Venture).....

قرارداد جوینت ونچر یا (همکاری با قبول ریسک مشترک) نوعی از قرارداد است که در آن چند سازمان مختلف معمولاً "از چند کشور گوناگون اقدام به انجام یک پروژه مشترک با قبول مخاطره مشترک می‌کنند.

برخی اصطلاحات مرتبط با بازرگانی بین‌المللی

1- دامپینگ Dumping

در صورتی که به منظور ایجاد توانایی رقابت با عرضه‌کنندگان داخلی یک کالا، عرضه‌کننده خارجی کالای خود را با قیمتی پایین‌تر از قیمت بازار کشور خود در کشور مقصد عرضه کند، رویداد فوق را دامپینگ کالا یا خدمات نامند.

2- فرانسیز (حق مخصوص) Franchise

معنی فرانسیز، استفاده کنترل شده از یک علامت تجاری است و در سیستم‌های توزیعی و خدماتی کاربرد دارد. به دارنده حق مخصوص، مالک فرانسیز (Franchise Owner) اطلاق می‌شود.

3- رویالتی (حق امتیاز) Royalty

پولی است که دارنده حقوقی خاص، از فردی یا سازمانی می‌گیرد تا وی بتواند حقوق مذکور را بدون اختیار تملک آن به کار گیرد. متداول است در مودر حق بهره‌برداری از منابع طبیعی مانند جنگل‌ها و معادن از این واژه استفاده کنند.

ادامه...

4- پتنت (حق ثبت) Patent.....

هنگامی که یک مخترع، مکتشف و غیره، کالا و خدمات خود را برای اولین بار ثبت می کند، مالک حق ثبت آن می گردد و کسی طبق قانون حق ندارد حقوق معنوی آن را خدشه دار کند.

5- هزینه یوزانس Standby L/C or Usance

به بهره پرداخت شده توسط خریدار به فروشنده کالا در ازای زمانی که به عنوان مهلت پرداخت در نظر گرفته شده است، هزینه یوزانس می گویند. پس به اختصار می توان گفت یوزانس نوعی برات وعده دار خارجی با مهلت پرداخت است.

6- سرمایه گذاری مستقیم خارجی Foreign Direct Investment

اصولاً " سرمایه گذاری خارجی در یک کشور از دو طریق ممکن است صورت بگیرد. یکی سرمایه گذاری مستقیم خارجی است که از طریق ساخت کارخانجات و اجرای پروژه های عمرانی و زیساختی گوناگون صورت می گیرد. لیکن نوع دیگری از سرمایه گذاری به نام سرمایه گذاری در سبد سهام (Portfolio Investment) می نامند.

ادامه...

اغلب اقتصاددانان بر این باورند که سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در مقایسه با سرمایه‌گذاری در سبد سهام تمام کشور مقصد را از منفعت بیشتری بهره‌مند می‌سازد، چرا که سرمایه‌گذار خارجی در بازار سهام ممکن است با مشاهده کوچکترین نشان بی‌ثباتی اقتصادی سرمایه خود را بیرون بکشد، لیکن سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی از ثبات بیشتری خوردار است.

صادرات و واردات

A. توسعه صادرات

مهمترین اهداف توسعه صادرات را می‌توان موارد زیر برشمرد:

(۱) فراهم ساختن ارز خارجی کافی برای واردات

(۲) تقسیم کار بین‌المللی..... **International Division Labor**

به این معنی که هر کشوری کالایی را تولید و صادر می‌کند که در تولید آن دارای تخصص و استعداد است این مفهوم نخستین بار توسط آدام اسمیت مطرح شد.

(۳) افزایش سطح تولید و کاهش هزینه‌های تولید

(۴) رشد اقتصادی با افزایش اشتغال

(۵) رشد فنی

ادامه...

B. ورود و خروج ارز

اکنون با کانالهای ورود و خروج ارز به کشور آشنا می گردیم.

عمدتاً " ورود ارز خارجی به کشور از طریق صادرات صورت می گیرد:

(1) مرئی: صادرات کالا و خدمات مشهود

(2) نامرئی: توریسم، حمل و نقل (ترانزیت)، رویالتی اخذ شده از شرکتهای خارجی برای

استخراج معادن، حق استفاده از بنادر و فرودگاهها.

روش دیگر ورود ارز خارجی به کشور ورود سرمایه (Capital Inflow) است که به صورت

سرمایه گذاری مستقیم (FDI) (Foreign Direct Investment)، وام (Ioan)،

وام اعطایی (کمک بلاعوض Grant) می باشد.

به طرز مشابه، خروج ارز از کشور یا از طریق واردات صورت می گیرد:

(1) مرئی: واردات کالا و خدمات مشهود

(2) نامرئی: حق استفاده از فناوری خارجی (حق ثبت Patent) سفرهای خارجی، هزینه

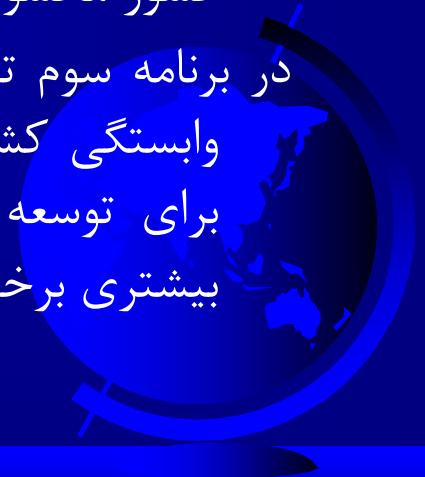
استفاده از بنادر و فرودگاههای خارجی، حق بیمه پرداخت شده به شرکتهای خارجی.

ادامه...

و یا این که ارز کشور از طریق خروج سرمایه (Capital Outflow) خارج می‌شود. مصادیق خروج سرمایه عبارتند از سود پرداختی وام‌های خارجی و یا پولی که توسط شعب شرکت‌های خارجی به شرکت ما در پرداخت می‌شود.

در کشور ایران صادرات کالا به دو بخش عمده نفتی و غیر نفتی تقسیم می‌شود. منظور از کالاهای نفتی فرآورده‌های نفتی خام می‌باشد. بنابراین هرگونه فرآیند اعمال شده روی کالاهای نفتی خام و تبدیل آن به محصولات پتروشیمی، در طبقه‌بندی محصولات غیرنفتی قرار می‌گیرد. در حال حاضر صنعت فرش ایران عمده‌ترین صادرات غیرنفتی کشور محسوب می‌شود.

در برنامه سوم توسعه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی بر توسعه صادرات غیر نفتی و کاهش وابستگی کشور به صادرات نفت تأکید شایانی صورت گرفته است. در راستای تلاش برای توسعه صادرات غیر نفتی، ایجاد تسهیلات گمرکی جهت صادرات از اهمیت بیشتری برخوردار است.

ادامه...

در ایران قیمت اقلام صادراتی توسط کمیسیون مستقر در مرکز توسعه صادرات ایران تعیین می‌شود. در ادامه بحث لازم است با دو اصطلاح (خالص صادرات) و (تراز پرداخت تجاری) آشنا می‌شویم.

- تراز تجاری (Balance of Trade) یا خالص صادرات طبق تعریف عبارت است از صادرات منهای واردات.

- تراز پرداخت تجاری کشور (Balance of Payment) طبق تعریف عبارت است از کل صادرات و واردات صورت گرفته است. یا خیر.

اکنون به موانع توسعه صادرات می‌پردازیم:

- موانع توسعه صادرات را می‌توان به دو گروه موانع ایجاد شده توسط سایر کشورها برای حمایت از منافع خود و موانع موجود در کشور مبدأ تقسیم کرد.

- موانع ایجاد شده در یک کشور برای حمایت از منافع اقتصادی خود به دو گروه تعرفه‌ای و غیر تعرفه‌ای تقسیم می‌گردد. عبارت است از مالیات قرار داده شده روی کالاهای وارداتی توسط دولت.

ادامه...

موانع غیر تعرفه‌ای (NTB) (Non – Tariff Barrier) خود به دو گروه محدودیت‌های کمی (محدود کردن مقدار کالای وارد دشه در یک بازه زمانی مشخص یا از طریق نرخ تعرفه معین (Quotas) و قوانین و مقررات دست و پاگیر (Red Tape) اداری، بهداشتی و ایمنی تقسیم می‌شود.

موارد فوق را می‌توان در گروه موانع ایجاد شده توسط کشور مبدأ نیز قرارداد. به منظور حذف این موانع دولت می‌تواند از راهکارهای زیر استفاده کند.

- 1) توسعه مناطق آزاد تجاری، صنعتی: مزیت آن عدم نیاز به تغییرات بنیادی قانونی می‌باشد.
- 2) کاهش مالیات صادرات

در بحث مالیات و عوارض باید با دو واژه زیر آشنا باشیم:

عوارض گمرکی: وجوهی که از واردات قطعی غالباً " به منظور حمایت از صنعت داخلی وصول می‌شود و طبق مقررات بر عهده گمرک گذاشته شده است.

سود بازرگانی: نوعی مالیات غیرمستقیم که بر مبنای واگذاری حق انحصار تجارت خارجی دولت به بخش خصوصی وصول می‌شود و به موجب مصوبه هیأت وزیران به واردات قطعی تعلق می‌گیرد.

منابع و مأخذ

- بازرگانی بین المللی مرکز توسعه صادرات ایران
- دانشی مسایل روز نویسنده: آرمان اشراقی
- حقوق تجارت جزوه: دکتر محسنی دانشگاه صنعتی شریف
- حقوق بازرگانی نویسنده: دکتر ثابت سعیدی انتشارات پیام نور

